

1. Vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej – prvé čítanie

Aktuálny návrh kompetenčného zákona priamo nemení organizáciu činnosti vlády v oblasti národnostných menšín. Zachovanie status quo v tejto oblasti však znamená aj to, že sa nevyrieši významný kompetenčný problém, ktorý v zákone existuje od roku 2012.

Po legislatívnych zmenách v tom roku totiž z tohto zákona vypadla kompetencia v oblasti práv národnostných menšín. Do októbra 2012 mal oblasť „práv národnostných menšín“ na starosti podpredseda vlády SR, po tomto termíne sa však už takáto kompetencia v zákone nenachádza. Spôsobuje to zmätok pri riešení úloh v tejto oblasti, vrátane prípravy menšinového zákona, kde sa de facto uplatňuje kompetencia úradu vlády v tejto oblasti, no bez de jure podpory v samotnom kompetenčnom zákone.

Vzhľadom na špecifickú povahu kompetenčného zákona, tento zákon nie je v medzirezortnom pripomienkovom konaní, čo spôsobí, že verejnosť si takúto pripomienku nevie ani uplatniť v štandardnom procese pripomienkovania. Jedinou možnosťou na presadenie tejto zmeny je preto pozmeňujúci návrh na pôde NRSR.

Hodnotenie: Kompetenčný zákon nemení status quo v oblasti menšín. Apelujeme však na opätovné zohľadňovanie agendy národnostných menšín v tomto zákone formou pozmeňujúceho návrhu. Preto zmenu zákona **odporúčame podporiť so zmenami**.

2. Vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení – prvé čítanie

Ide o legislatívnu zmenu pomerne malého rozsahu s cieľom zmeniť podmienky financovania cirkevných a súkromných zariadení poradenstva a prevencie. Môžeme to vnímať ako ďalší krok v prebiehajúcej reformy poradenského systému, a zároveň aj ako naplnenie Plánu obnovy a odolnosti, keďže v tomto prípade ide o cieľ reformy 3 komponentu 6.

Navrhnutá zmena sa dá zhrnúť tak, že sa navrhuje rovnaká forma financovania pre cirkevné a súkromné zariadenia poradenstva a prevencie, ako majú štátne zariadenia. Doteraz boli financované obcami alebo samosprávnymi krajinami z výnosu dane z príjmov fyzických osôb, nová úprava navrhuje financovanie zo štátneho rozpočtu. Nebudú financované len na základe počtu detí, ktoré navštevujú zariadenia, ale aj na základe počtu jednotlivých výkonov odbornej činnosti.

Zmena sa dá vnímať pozitívne z pohľadu štandardizácie poradenského systému na Slovensku. Ten je, aj vzhľadom na prebiehajúci infringement v oblasti školstva kvôli segregácii rómskych detí, aktuálne pod zvýšeným tlakom. Tento návrh nerieši priamo problematiku segregácie, avšak zjednotením podmienok v rámci siete poradní vytvára lepší priestor na zabezpečenie rovnakej kvality služieb naprieč poradenským spektrom.

Hodnotenie: Zmena podporuje reformu siete zariadení poradenstva a prevencie. **Preto ho odporúčame podporiť.** Avšak v budúcnosti je nutné vykonať ďalšie kroky na odstránenie segregačnej praxe týchto zariadení.

3. Návrh poslancov NRSR Polláka, Buža, Škopovej a Tanka na vydanie zákona o jednorazovom finančnom odškodnení osôb sterilizovaných v rozpore s právom – prvé čítanie

Predmetom zákona je odškodnenie obetí nútenej sterilizácie. Návrh nadväzuje na ospravedlnenie vlády v rovnakej veci, vykonané v roku 2021. Pôvodný text legislatívneho návrhu spolukoncipovalo Ministerstvo spravodlivosti aj na báze aktuálnej úpravy Českej republiky v rovnakej veci. Návrh sa v predošlom parlamente dostal do druhého čítania, no nie ďalej, a do nového parlamentu je predložený s menšími zmenami.

Návrh sa týka najmä Rómkov, ktoré podstúpili nelegálnu sterilizáciu medzi rokmi 1966 a 2004. Zákon definuje sterilizáciu v rozpore s právom pomerne široko, vrátane prípadov, keď de jure existuje súhlas dotknutej osoby so sterilizáciou, avšak súhlas bol vyjadrený pod tlakom, pod vplyvom udalostí alebo pod nesprávnym dojmom.

Suma odškodnenia je určená na úrovni 10 000 eur. O odškodnenie môžu požiadať nielen tie ženy, ktoré majú príslušnú dokumentáciu o vykonaní sterilizácie, ale aj tie, ktoré dajú čestné vyhlásenie o tomto fakte (a dokumentami nedisponujú). Toto ustanovenie je dôležité najmä vzhľadom na neúplnú dokumentáciu týchto prípadov (dlhý uplynulý čas, strata archívnej dokumentácie, úmyselná obštrukcia zo strany inštitúcií). Odškodnenie je jednorazové, a pri príprave žiadosti o neho majú ponúknuť súčinnosť viaceré štátne orgány, vrátane Úradu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity.

Hodnotenie: Vzhľadom na skrivodlivosť smerom k ženám, ktoré museli zažiť nútenú sterilizáciu, považujeme tento návrh za dôležitý a vhodný. **Preto ho odporúčame podporiť.**